

Jednotný postup pro realizaci lesní pedagogiky u lesnických subjektů v ČR

1. Úvod

Lesní pedagogika (dále jen LP) je nedílnou součástí environmentálního vzdělávání, které má za cíl zvýšit ve společnosti povědomí o lesním hospodářství a trvale udržitelném hospodaření. V současné době se lesní pedagogikou zabývá většina lesnických organizací. V roce 2017 se v České republice uskutečnil 12. Evropský kongres lesní pedagogiky s tématem „Forest pedagogics – adventures between communicating and educating“. V závěrečné panelové diskusi se odráželo pojetí lesní pedagogiky v jednotlivých evropských zemích, kde ne vždy lesní pedagogiku nabízejí lesníci (mezi země kde lesní pedagog je i lesníkem patří mimo Českou republiku i Slovensko, Rakousko nebo Německo). V závěru bylo zmíněno, že oba přístupy k lesní pedagogice se nevyklučují, ale naopak dobře doplňují. Předpokladem je být otevřený ke spolupráci a diskusi.

2. Historie lesní pedagogiky v ČR

O lesní pedagogice v ČR můžeme hovořit od konce 90. let 20. st., kdy se několik zaměstnanců střední lesnické školy (Integrované střední školy lesnické ve Vimperku) proškolilo na kurzu lesní pedagogiky v Rakousku. Po té začali sami pořádat nejprve akce lesní pedagogiky pro děti a od r. 2002 i školit nové lesní pedagogy. Převzali zde rakouský model lesní pedagogiky, který upravili pro naše podmínky.

Aktivity školy byly v roce 2003 ukončeny, ale ve školení lesních pedagogů na ně navázalo Sdružení lesních pedagogů ČR a Střední lesnická škola v Hranicích. Od roku 2005 organizují základní kurzy a od roku 2007 i nadstavbové kurzy. V roce 2013 a 2014 se do pořádání kurzů pod jejich záštitou zapojila i Fakulta lesnická a dřevařská ČZU v Praze ve spolupráci s Lesy hl. m. Prahy.

Od roku 2002 se do aktivit lesní pedagogiky zapojila většina lesnických organizací a počet jejich akcí stále roste.

3. Lesní pedagogika v Evropě

Lesní pedagogové jsou aktivní ve většině států Evropské unie. Aktivity lesní pedagogiky jsou si blízké a liší se spíše v systému fungování. V Evropě je celý systém lesní pedagogiky nejlépe propracován v Rakousku. Jejich lesnická legislativa ukládá lesníkům povinnost lesní pedagogiku provádět a zajistit tak, aby se každé dítě během své školní docházky alespoň jednou akce lesní pedagogiky zúčastnilo.

V Evropě existuje systém výchovy a vzdělávání lesních pedagogů. Školení pro lesníky v podobě kurzů lesní pedagogiky organizuje několik evropských zemí. Z Rakouska, kde své lesníky školí již od roku 1994, se dostalo k nám a třeba i na Slovensko. Na rozšíření školení do dalších zemí měl vliv zejména mezinárodní projekt PAWS (Pedagogické aktivity v lese - koncepce semináře pro lesníky), který probíhal v letech 2004 - 2007. Partneři projektu, kteří byli z Německa, Rakouska, Slovenska, Velké Británie, Finska a České republiky, vytvořili koncept kurzu lesní pedagogiky včetně studijních materiálů. Na projekt PAWS navázal projekt PAWS-MED (2009 - 2011), který systém školení upravil na podmínky středomořských států - Slovinsko, Španělsko, Portugalsko, Řecko.

V roce 2004 založili lesní pedagogové Evropskou síť lesních pedagogů. Hlavním cílem byla výměna zkušeností, informací, publikací a metod mezi lesními pedagogy napříč jednotlivými evropskými státy. Od roku 2006 je také pravidelně organizován Evropský kongres pro lesní pedagogy. Po organizační stránce se původní Evropská síť lesních pedagogů přeměnila v květnu 2008 na pracovní skupinu lesní pedagogiky s názvem FCN-Subgroup-Forest-Pedagogics. Jedná se o pracovní skupinu Evropské hospodářské komise OSN (UNECE) a Organizace pro výživu a zemědělství (FAO). V současné době jsou členy této skupiny zástupci 14 zemí Evropy, včetně ČR. Pracovní skupina pokračuje v pořádání celoevropských kongresů pro lesní pedagogy a ve sdílení zkušeností. V roce 2017 byl poprvé Evropský kongres lesní pedagogiky uskutečněn v ČR. Kongresu se zúčastnilo více než 140 lesních pedagogů z celé Evropy.

4. Strategické dokumenty

- Akční plán 2018-2020 k Jednotnému postupu pro realizaci lesní pedagogiky u lesnických subjektů
- Akční plán 2016–2018 k Jednotnému postupu pro realizaci lesní pedagogiky u lesnických subjektů ČR
- Staroranská deklarace o lesní pedagogice ze 4. 10. 2013
- 5. zasedání Komise Rady Asociace krajů České republiky pro zemědělství (prosinec 2013) – přijato usnesení o snaze zapojit lesní pedagogiku do tzv. VUR – vzdělávání pro udržitelný rozvoj
- Národní lesnický program II (pro období do roku 2013)
Klíčová akce 15 Zlepšit informovanost veřejnosti o skutečném stavu, opatření 15. 6. Rozvíjet lesní pedagogiku
- Strategický rámec Česká republika 2030
Kapitoly 1.4. Vzdělávání a 5.1 Globální prostředí podporující udržitelný rozvoj
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy české republiky na období 2015-2020
Kapitola J Vzdělávání pro udržitelný rozvoj
- Koncepce podpory mládeže pro období 2014–2020
SC 11: Motivovat děti a mládež k životu s principy udržitelného rozvoje a rozvíjet jejich environmentální gramotnost
DC B: Posilovat přímý kontakt dětí a mládeže s přírodním prostředím
Opatření: 1. Podporovat konkrétní výchovně vzdělávací aktivity, které umožní dětem a mládeži přímý kontakt s živou i neživou přírodou v jejím přirozeném prostředí (spolugesce MŽP, MZe)

5. SWOT analýza

silné stránky	slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • možnost prostřednictvím LP pozitivně ovlivňovat veřejné mínění • certifikované kurzy pro lesní pedagogy • zvyšující se počet lesních pedagogů • existence a aktualizace informačního systému – webové stránky, informační materiály o LP a metodické materiály pro LP • motivování lesní pedagogové • široká nabídka vzdělávacích programů přímo v lese • komunikace skrze sociální sítě – dobrá sledovanost • autentičnost prostředí a lektorů • pravdivé informování o lesnictví 	<ul style="list-style-type: none"> • omezená možnost zvládat velké množství zájemců • chybějící legislativní zakotvení LP • systém odměňování lesních pedagogů • nevyužívání možných zdrojů financování • nerovnoměrné pokrytí ČR nabídkou lesní pedagogiky • malá spolupráce s MŠMT • malá standardizace programů LP
příležitosti	hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • zvýšení obecného povědomí o pozitivním stavu lesů v ČR • možnost lépe informovat veřejnost, co je to trvale udržitelné hospodaření • naplňování RVP • zapojení veřejnosti do společných aktivit a projektů LP • podpora LP od MŠMT, MŽP a krajů • zvýšení povědomí o všech aspektech práce lesníka • komunikace mezi subjekty při tvorbě materiálů a jejich sdílení • spolupráce s medií • spolupráce se zahraničními lesními pedagogy • rozšíření LP i do organizací, které se jí doposud nevěnují 	<ul style="list-style-type: none"> • snížení podpory LP od státní správy a krajů • školy nebudou LP považovat za relevantní zdroj environmentálního vzdělávání • přetíženost lesních pedagogů • používání nepravdivých informací v programech LP • ztráta aktivity lesních pedagogů

6. Lesní pedagogika jako komunikační nástroj lesníků

Les s jeho mimoprodukčními funkcemi je lidmi vnímán jako veřejný statek. Hospodaření v lese je veřejností sledováno s daleko větší citlivostí, než je tomu u většiny ostatních hospodářských subjektů působících v jiných oborech.

Lesní pedagogika je jedním z komunikačních nástrojů lesníků a lesního hospodářství, který pomáhá problémy lesníků v komunikaci s veřejností účinně řešit. Lesní pedagogika je účinnou formou komunikace, která lesníkům pomáhá pochopit zájmy a cíle společnosti, měnit je nebo udržet, a to se zřetelem k dosažení vlastních cílů lesního hospodářství vyplývajících ze zákona o lesích a Národního lesnického programu.

Lesní pedagogika by měla být součástí komunikační strategie celého odvětví lesního hospodářství i jednotlivých podniků, svojí metodikou ideálně doplňuje pestrou paletu ostatních komunikačních nástrojů. Jedině v efektivně propojeném mixu širokého spektra komunikačních nástrojů lze dosáhnout opravdové změny názorů veřejnosti na lesní hospodářství.